O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KUTUBXONASI
INV.№

Ислом КАРИМОВ:

БИЗ УЧУН МУСТАҚИЛЛИК — АЛЛОҲНИНГ ЎЗИ ЭЛ-ЮРТИМИЗГА ИНЪОМ ЭТГАН ТАБИИЙ БОЙЛИКЛАРГА ЭГАЛИК ҚИЛИШ, ХАЛҚИМИЗ ҚУДРАТИ, САЛОҲИЯТИ, АҚЛУ ЗАКОВАТИГА ТАЯНИБ, ЎЗБЕКИСТОНДА ЯШАЁТГАН ҲАР БИР ИНСОН, ҲАР БИР ОИЛА УЧУН МУНОСИБ ҲАЁТ ҚУРИШ, КЕЛАЖАК АВЛОДЛАР УЧУН ОЗОД ВА ОБОД ВАТАН ҚОЛДИРИШДИР.

Шу азиз Ватан — барчамизники

O'zbekiston ovozi

O'ZBEKISTON XALQ DEMOKRATIK PARTIYASINING SIYOSIY-IJTIMOIY GAZETASI ❑ 2000 ЙИЛ 3 АВГУСТ ПАЙШАНБА № 88 (26.638)

МИЛЛАТ ОЗОД — ЮРТ ОБОД, ИСТИҚЛОЛ, БЎЛ ТОАБАД!

МУСТАҚИЛЛИК МАНЗАРАЛАРИ:

СУРХОНДАРЁ ВИЛОЯТИ

Термиздаги замонавий теннис корти

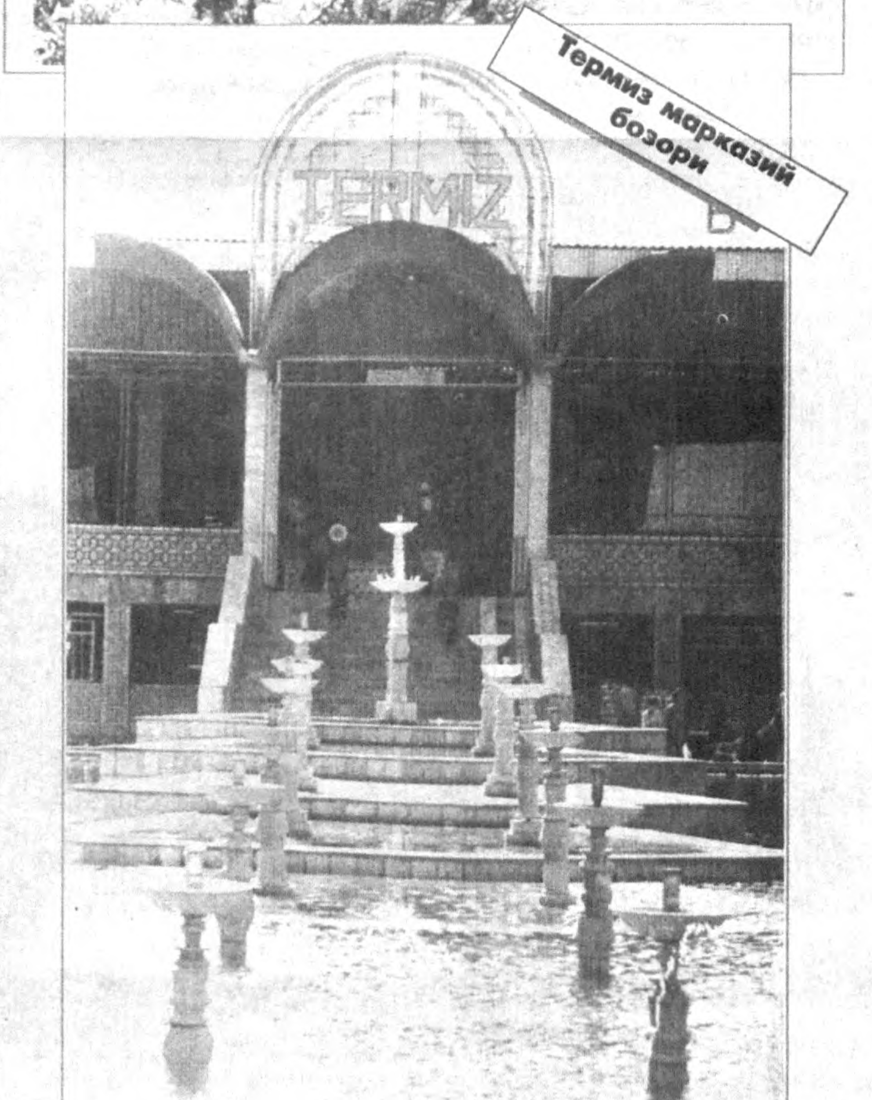

Термиз марказий бозори

«Пахтабанк»

Искандар ХЎЖАЕВ (ЎзА) олган суратлар.

Биз озод халқмиз. Лекин озодликни олгунимизга қадар оғир бўлди. Сен ҳеч ким эмассан, сен йўқсан, деган ҳақоратга чидай билиш нақадар даҳшат. Истиқлолдан фахрланиш учун эса ана шундай ҳақоратни эшитмасликнинг ўзи катта бахт эканлигини англаш кифоя. Бугун айрим замондошларимиз озодлик ҳақида шундай дейди:

Малик МУРОДОВ, профессор:

— Халқни ўз достонларидан жудо этишган эди. Достонларидан жудо бўлган халқ илдизсиз дарахтга ўхшамайдими? Ким кўрибди, илдизсиз дарахт мева берганини? Истиқлол бизнинг халқ бўлиб униб-ўсишимиз догани.

Анвар ИБОДУЛЛАЕВ, ўқитувчи:

— Ўзбек зиёлилари ва адабиётининг елкасини эзиб келаётган оғир тош қулади. Агар халқ ер юзасидан ўчиб кетмайин деса, миллат бўлиб қоламан деса истиқлолни қўлдан бермайди.

Нодира ШОАБДУРАСУЛОВА, тележурналист:

— Ер юзида неча ўн йиллардан бери боши урушдан, фожиадан чиқмаётган халқлар бор. Биз тўққиз йил ичида келажак наслларга сабоқ бўлажак мангу обидаларни бунёд этдик.

Неъматуллоҳ ҲАКИМ, мусаввир:

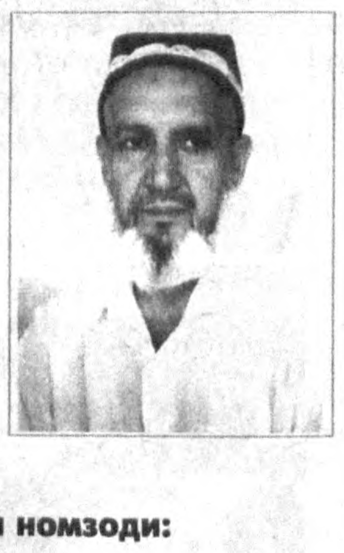

— Ўзбек санъатининг шуҳрати дунёни тутди. Жаҳоннинг ривожланган давлатларида ўзбек ижодкорлари яратган асарларнинг намойиш этилаётгани ўзбек санъатининг зафаридир.

Олланазар ДЎСТМУҲАМЕДОВ, медицина фанлари доктори:

— Жаҳон медицинаси ҳали тўлиқ тасаввур қила билмайдиган табиий-тиббий имкониятларга эга бўлган муқаддас жойларимиз бор. Ана шундай юрт ҳали дунё медицинаси ривожига хизмат қилади.

Муродхон МАМАТОВ, физика-математика фанлари номзоди:

— Биз дарё бўлиб оққан миллат авлодимиз. Фарзандларимизнинг турли хил бешарм фильмлар, енгил-елпи қўшиқлар, савиясиз китоблар ҳужумидан асраб қолсак, истиқлол ҳимоясида собит турамиз.

■ **Қўчқор НОРҚОБИЛ** ёзиб олди

ИСТИҚЛОЛ ҲАҚИДА СУҲБАТЛАР

Истиқлол бизга нималар берди? Мустақиллигимиздан сўнг сиёсий, ижтимоий ҳаётимизда қандай ўзгаришлар содир бўлди ва бўлмоқда? Шонли санага ким қандай тадорик билан келмоқда?

ЎзХДП Урганч шаҳар кенгаши шаҳар ҳокимлиги, «Нуроний» ва «Маҳалла» жамғармалари билан ҳамкорликда маҳаллаларда мунтазам ўтказаётган суҳбатларда ана шундай саволлар ўртага ташланиб, ҳар бир савол аниқ мисоллар билан тингловчиларга тушунтирилмоқда.

Ўтказилаётган суҳбатларда маҳаллалар аҳли ўзларини қизиқтирган саволлар, кундалик ташвишлар, ечимини кутаётган муаммолар юзасидан фикр-истакларини ўртага ташлаб, шу юзасидан аниқ чора-тадбирлар ҳақида маълумот олишмоқда.

Партия ташкилоти ўтказаётган суҳбатлар ўз амалий натижаларини бераётгани ҳам шундан.

■ **Рўзимбой ҲАСАН**

«ЭНДИ ОЗОД ЮРТ ФАРЗАНДИ БЎЛИБ БОРАМАН...»

Ғузор туманининг Улуғбек номли жамоа хўжалигига қарашли «Чуқур» қишлоғида истиқомат қилувчи 59 ёшли деҳқон Алиёр Холиёров Польша Республикасининг Белосток шаҳри ҳокимиятидан таклиф хати олди.

Унда, жумладан, шундай дейилганди: «Мамлакатимизни босқинчилардан озод қилиш учун қаҳрамонларча ҳалок бўлганларнинг фарзандларини янги минг йиллик арафасида шаҳримизга таклиф қиламиз. Сизни, яъни мард жангчи Холиёр Муродовнинг ўғлини ҳам муборак меҳмонларимиз қаторида кўришни истар эдик...»

... Оддий деҳқон йигит — қишлоқнинг кураги ерга тегмас полвони Холиёр Муродов 1941 йилнинг кеч кузида фронтга йўл олган эди.

Жанггоҳга кетаётганда унинг ортида олти ойлик Алиёр исмли ўғилчаси қолган эди.

Холиёр Муродовдан шу-шу дарак бўлмади. Фақат орадан 46 йил ўтгачгина унинг ўғли Алиёр яхши одамлар ёрдами туфайли катта изланиш ишлари олиб бориши натижасида аскар отаси тақдири саҳифаларини излаб топа олди. Маълум бўлишича, даҳшатли урушнинг тугашига атиги тўрт ой қолганида у Польшанинг Белосток шаҳрини озод қилишдаги қонли жангларда қаҳрамонлик намуналарини кўрсатиб, мардларча ҳалок бўлибди ва шаҳар ўртасидаги Рус қабристонининг 46 рақамли сағанасига дафн этилибди.

Ўғил Алиёр Холиёров ўша ерлик уруш фахрийларининг таклифига биноан илк бор 1987 йилнинг кузида Польшага сафар қилган эди. У ерда пахтакор йигитни Белосток шаҳри фуқаролари илиқ кутиб олдилар. Меҳмон ўзи билан олиб келган бир сиқим тупроқни отасининг қабри устига тўкди. Шу қабр тупроғидан бир сиқим олиб ўз она юртига олиб кетди ва «Чуқур» қишлоғининг қабристонида отасининг рамзий қабрини тиклади.

Шу-шу Алиёр Холиёров поляк дўстлари билан хат олишиб туради.

— Мабодо иложини тополсам, отамнинг қабрини яна бир бор зиёрат қилиб келишга чоғланаман, — деди у «*Туркистон-пресс*» мухбири билан бўлган суҳбати чоғида. — Лекин энди у ерга аввалги мустабид давлатнинг эмас, балки мустақил Ўзбекистоннинг фуқароси сифатида бораман.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Р.С.АЗИМОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ – ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯ ВАЗИРИ – УМУМИҚТИСОДИЁТ КОМПЛЕКСИ РАҲБАРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Рустам Содиқович Азимов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси молия вазири — Умумиқтисодиёт комплекси раҳбари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
2000 йил 1 август

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Т.ХОЛТАЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ – ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ВА СУВ ХЎЖАЛИГИ ВАЗИРИ – АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ РАҲБАРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Туроп Холтаев Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Ўзбекистон Республикаси қишлоқ ва сув хўжалиги вазири — Агросаноат комплекси раҳбари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
2000 йил 1 август

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОНОПОЛИЯДАН ЧИҚАРИШ ВА РАҚОБАТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДАВЛАТ ҚЎМИТАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

«Товар бозорларида монополистик фаолиятни чеклаш ва рақобат тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунига мувофиқ ва республика бозорларида соғлом рақобат муҳитини шакллантириш, рақобатни ривожлантириш учун зарур ташкилий-ҳуқуқий ва иқтисодий шарт-шароитлар яратиш, бозорларни монополлаштиришга уринишларга йўл қўймаслик, бозор иқтисодиёти талабларига жавоб берувчи монополияга қарши тартибга солиш тизимини такомиллаштириш мақсадида, шунингдек, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш манфаатларини кўзлаб:

1. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси негизида Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси ташкил этилсин.

2. Қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасининг асосий вазифалари ва фаолият йўналишлари этиб белгилансин:

— республикада соғлом рақобат муҳитини яратиш учун зарур ташкилий, иқтисодий ва молиявий шарт-шароитларни, мустаҳкам ҳуқуқий базани шакллантирувчи ва мувофиқлаштирувчи марказ функцияларини амалга ошириш;

— бозор иқтисодиёти талабларига жавоб берувчи рақобат қонунларини, умумий қабул қилинган нормалар ва қоидаларни самарали амалга оширишни таъминловчи монополияга қарши тартибга солишнинг кучли тизимини барпо этиш;

— инсофсиз рақобатчилар томонидан товар ва молия бозорларини, биринчи навбатда, истеъмол товарлари бозорларини монополлаштириш юзасидан ҳар қандай уринишларнинг олдини олиш, уларни чеклаш ва уларга барҳам бериш;

— монополиядан чиқариш бўйича республика, тармоқ ва минтақавий дастурлар ишлаб чиқилиши ва амалга оширилишини мувофиқлаштириш;

— монополияга қарши қонунчилик ҳужжатларига риоя қилиниши, шунингдек, ўз ваколати доирасида табиий монополиялар субъектлари фаолияти устидан назоратни амалга ошириш;

— монопол бирлашмалар (корхоналар)нинг Ўзбекистон Республикаси Давлат реестрини юритиш;

— реклама ва истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларига риоя қилиниши устидан назоратни амалга ошириш;

— истеъмол товарлари нархлари мониторингини ўтказиш, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятлари билан биргаликда нархларнинг асоссиз равишда ўсиб кетишига, ички бозорда сифатсиз истеъмол товарлари сотилиши ва хизматлар кўрсатилишига олиб келувчи инсофсиз рақобатнинг олдини олиш чора-тадбирларини кўриш.

3. Белгилаб қўйилсинки, қуйидагилар Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасининг ҳудудий органлари ҳисобланади:

— Қорақалпоғистон Республикасида — Қорақалпоғистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси негизида ташкил этиладиган Қорақалпоғистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитаси;

— вилоятлар ва Тошкент шаҳрида — вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари молия бошқармалари ҳузуридаги монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий бошқармалари негизида ташкил этиладиган монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш ҳудудий бошқармалари.

4. Белгилансинки, Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасининг ўз ваколати доирасида қабул қилинадиган қарорлари вазирликлар, идоралар, жойлардаги ҳокимият органлари, муассасалар ва ташкилотлар, мулкчилик шаклларидан қатъи назар хўжалик юритувчи субъектлар, мансабдор шахслар ва фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурий ҳисобланади.

5. Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитасига қуйидаги ҳуқуқлар берилсин:

— монополияга қарши қонунчилик ҳужжатларини, табиий монополиялар, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисидаги ва реклама тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларини бузаётган давлат бошқаруви органларига, жойлардаги ҳокимият органларига, хўжалик юритувчи субъектларга ва уларнинг мансабдор шахсларига ўз ваколатлари доирасида қарорлар (ёзма кўрсатмалар) бериш;

— хўжалик юритувчи субъектларга ва уларнинг мансабдор шахсларига, шунингдек, давлат бошқаруви органлари ва жойлардаги ҳокимият органлари мансабдор шахсларига қонунчилик ҳужжатларида назарда тутилган ҳолларда ва тартибда жарималар солиш;

— монопол фаолият, истеъмолчилар ҳуқуқларини ва реклама тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларини бузиш натижасида асоссиз олинган маблағларни (даромад, фойдани), шунингдек, солинган жарималарни ва қўшилган пенияни хўжалик юритувчи субъектлардан қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда олиб қўйиш тўғрисида қарорлар қабул қилиш;

— фуқароларнинг уларнинг истеъмолчилик ҳуқуқлари поймол қилиниши ҳақидаги аризалари ва шикоятлари бўйича бу ҳуқуқларни бузган корхоналар ва ташкилотларни (уларнинг молия-хўжалик фаолияти бундан мустасно) Назорат органлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика кенгаши билан келишган ҳолда текшириш.

6. Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар, туманлар ҳокимликлари билан биргаликда шаҳар ва туман истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятларининг шакллантирилишига ҳар томонлама кўмаклашсин, бозорларда сифатсиз маҳсулотлар пайдо бўлишининг, товарлар истеъмол нархларининг ва хизматларга тарифларнинг асоссиз ўсишига олиб келувчи инсофсиз рақобатнинг олдини олишда уларнинг ролини оширишга ёрдамлашсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси ходимларига улар томонидан хизмат вазифаларини бажаришларида кўмаклашсинлар, Қўмита ва унинг ҳудудий органлари ходимларига уларга юкланган функцияларни бажаришда тўғаноқ бўлаётган мансабдор шахсларнинг, айрим фуқароларнинг хатти-ҳаракатларининг олдини олсинлар.

8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузурида Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш қўмитасини ташкил этиш тўғрисида» 1996 йил 15 майдаги ПФ-1464-сон Фармони ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин, 1-банднинг иккинчи хатбоши бундан мустасно.

9. Вазирлар Маҳкамаси ўн кун муддатда Ўзбекистон Республикаси Монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. КАРИМОВ
Тошкент шаҳри,
2000 йил, 2 август

ҚАШҚАДАРЁ ВИЛОЯТ КЕНГАШИ СЕССИЯСИДАН СЎНГГИ ЎЙЛАР

ЕТАКЧИЛИК ҲУҚУҚИ

АЗМИ ҚАТТИҚ, ТАДБИРКОР, ҲУШЁР, МАРД ВА ШИЖОАТЛИ КИШИЛАРГА МУНОСИБ

— Сизни телевизорда кўрдик, — дейишади эрта тонгда анчадан буён сув оқмай қўйган канал ёқасида турган қишлоғимиз қариялари. — Яна вилоят раҳбари алмашибди. Қишлоқларга чиқмай, аҳволни билмай, элга бошчилик қилиб бўлармикан? Ислом Каримов вилоят раҳбари бўлганда, узоқ, ҳатто тоғлардаги қишлоқларга чиқишдан эринмасдиларку! Кўпнинг дуоси у кишини қўллаяпти. Ҳозирги раҳбарлар қишлоққа келишдан, дала айланишдан чўчишадими-ей...

— Сизлар сайлаган депутат сифатида сессияда иштирок этдим, — дейман уларга. — Президентимизнинг гапларини телевизордан эшитгансизлар. Баъзи фикрларни етказиш менинг бурчим. У киши вилоятнинг ҳақиқий аҳволини чуқур таҳлил этиб бердилар. Янги раҳбарнинг ўзига хос салоҳияти ҳақида гапириб, қатъиятли бўлиш, энг чекка қишлоқлардаги аҳвол, одамларнинг турмуши билан яқиндан танишишни маслаҳат бердилар. Депутатлар, фаоллар у кишининг фикрларини якдиллик билан қўллаб-қувватлашди.

Балли. Янги ҳокимдан умидимиз катта...

Қишлоғимиз қариялари, хусусан, узоқ йиллар мироб, бригадир бўлиб ишлаган, бировга гапини бермай, рост сўзини айтиб келаётган Ҳамроқул Муҳаммадиевнинг мулоҳазаларини эшитар эканман, вилоят кенгаши сессиясида айтилган мамлакат иқтисоди, воҳа меҳнат аҳли турмушини кўтаришга дахлдор масалалар бор бўй-басти билан намоён бўлаверади. Юртбошимиз айтганларидек, деҳқони бой, турмушидан рози мамлакатгина қудратли ва бадавлат бўлади. Бугунги қишлоқда амалга оширилаётган ислоҳотлар ана шунга йўналтирилган. Хўш унда, вилоятда ғалла, пахта режаларининг бажарилмаётгани, иқтисоднинг оғир аҳволга тушиб қолаётганининг сабаби нимада?

Сув танқислиги, қурғоқчилик оқибатлари маълум. Ёмғирга кўз тиккан Деҳқонобод, ё шароити мураккаб Ғузор ёки Чироқчи туманларида экинларни қачон ва қанча майдонга экиш, сув билан таъминлаш имкониятлари изчил ўрганилмоғи лозим. Пахта, ғалла ҳосилдорлиги пасайиб бораётган Касби, Косон, Нишон, Усмон Юсупов ва бошқа туманларда аҳволни ижобий томонга қай тарзда ўзгартириш мумкин? Узоққа бормайлик. Усмон Юсупов туманидаги «Жейнов» ширкат хўжалигининг тадбиркор раҳбари Муродилла Саидовга сессияда Президентимиз берган саволлар, унинг ҳаёт тажрибасидан келиб чиққан жавобларини бутун мамлакат эшитди. Жорий ҳисобида 100 миллион сўмлаб маблағ сақлаётган, исроиллик тадбиркорлар билан қўшма корхона қураётган, ўз ҳисобидан мактаблар, шифохоналар тиклаётган ширкат муваффақиятлари сири нимада?

Бир қарашда оддий, аммо бугунги кунда ўта мураккаб масала бу. Бизда раҳбар салоҳияти, ижобий ва салбий хусусиятларини ўрганадиган институтлар йўқ. Раҳбар ҳаёт синовидан ва халқнинг назаридан ўтиши керак. Фақат ўзини ўйлайдиган, бир амаллаб раҳбарлик лавозимига келиб олган кишилардан қанчалик тезроқ қутилсак, шунча тез ишда силжиш юз бериши тайин. Сессияда юртбошимиз «Китоб» деҳқончилик фирмаси бошлиғи Зарип Бурхоновдан ҳам узумчилик, уни қайта ишлаш, жаҳон бозорига маҳсулот чиқариш, айниқса Китоб, Шаҳрисабз тумани шароитида қайси экинни экиш ҳақида сўраганларида ҳам катта ҳаёт ҳақиқати зоҳирдир. Дарҳақиқат, бу хўжалик тажрибаси диққатга сазовор. Хўжалик ўтган йили 104 миллион сўм соф фойда олди. Ўз ҳисобидан мактаблар қурмоқда, қишлоқларни газлаштирмоқда. Аммо бир-иккита хўжаликни ҳисобга олмаганда, бир вақтлар деҳқончиликда бутун воҳага машҳур Китоб тумани қолоқликка юз тутди. Чунки юқори туманлар энг қурғоқчилик йилларида ҳам Ҳисорак сув омборидан баҳраманд бўлишаяпти. Шундай қўшни Шаҳрисабз тумани деҳқонлари ўтган йили пахта ва ғалла режаларини ошириб бажаришди. Бу йил ҳам шаҳрисабзлик ғаллакорлар вилоятда биринчи бўлиб шартномани адо этдилар. Энг муҳими иқтисодни кўтариш, қўшма корхоналар тузишга интилиш сезилиб турибди. Режалари бирин-кетин амалга ошаяпти. Буларнинг ҳаммаси туман, ширкат ва корхоналарга раҳбарлик қилаётган кишилар давр руҳи ва масъулият ҳисси билан яшашга интилаётганларидан далолат.

Энди юқори туманларда аҳолини иш билан банд қилиш, иқтисодни кўтаришда қайси экинларни кўпайтириш масаласига тўхталсак, ёмон бўлмайди. Сабзавот, хусусан, помидор етиштиришдаги тажрибаларни эслайлик. Биргина Китоб тумани 30 минг тоннадан ошириб помидор етиштирган. Одамларни иш билан таъминлаш, иқтисодни кўтаришда бу экиннинг аҳамиятини таърифлашга ҳожат йўқ. Жаҳон бозорида помидор ҳалимига талаб ниҳоятда катта эканлигини эсламоқ кифоя. Афсуски, 80 минг тонна помидорни қайта ишлаш қувватига эга бўлган «Шаҳрисабз» консерва корхонаси 15-20 минг тонна хомашё билан кифояланишга мажбур бўлмоқда. Нега? Биринчидан, деҳқонлар помидор экишдан манфаат кўрмай қолишганди. Энди аҳвол ўзгараётганда, помидор уруғи масаласи кўндаланг бўлмоқда. Аччиқ ҳақиқат шундаки, помидор уруғчилиги ўта ёмон аҳволда. Натижада ниҳоллар айни ҳосил бераётган даврда қуриб қолаяпти.

Қашқадарё вилояти иқтисодини ривожлантириш бутун мамлакат истиқболи билан боғлиқлигини юртбошимиз қайта-қайта уқтирдилар. Бунинг учун одамларга ғамхўрлик қилиш, уларнинг яхши турмуш кечиришларини таъминлаш лозим.

Энг ҳаётий зарурат сув ва газ таъминотини олиб кўрайлик. Тоза ичимлик суви билан таъминлаш дастурини охирига етказиш керак. Аммо бутун воҳага кўз тикиб турган Шаҳрисабз, Яккабоғ ва қисман Чироқчи тумани еростидаги оби ҳаёт заҳирасидан қандай фойдаланяпти, сақланиши, сифати қандай? Бу билан изчил шуғулланиш пайти келмадимикан? Тошкент, Фарғона ерости сувлари илмий жиҳатдан ўрганилган. Қашқадарё учун ҳам сув — ягона ҳаёт манбаидир.

Ифтихор шуки, вилоят 88 фоиз табиий газни етказиб бермоқда. Аммо асосий газ заҳираси чиқаётган вилоят аҳолисининг 42 фоизи бундан бебаҳра. Тўғри, анча ўзгаришлар юз берди. Юртбошимизнинг ғамхўрлиги билан «Келеф-Кўкдала» газ қувури тортилдики, бу биргина Чироқчи туманини 60 фоиз газлаштириш имконини беради. Бу яхши. Муаммо шундаки, етти туманга битта кичик қувурдан газ узатилмоқда. Натижада баъзи туманларда газ етишмаяпти. Яна бир муҳим масала. Вилоятда газлаштиришга мутасадди мутахассисларнинг ҳисобига қараганда, 300дан ошиқ қишлоқни ҳозирча табиий газ билан таъминлаш имкони йўқ. Уларнинг кўпчилиги Деҳқонобод, Шаҳрисабз, Китоб туманида. Масаланинг ечими борми? Албатта! Олтмишинчи йилларда Китоб туманидаги «Паландара» хўжалигида бош қўрғон қурилганда, янги уйларга суюлтирилган газни бир жойдан узатиш ускунаси ўрнатилган эди. Наҳотки ҳозирга келиб, бу технологияни янада такомиллаштиришнинг иложи йўқ? Суюлтирилган газдан машиналар учун фойдаланилмоқда. Гап шундаки, икки йил бурун вилоятнинг суюлтирилган газга эҳтиёжи 25 минг тонна бўлиб, аслида 1,5-2 минг тонна ажратиб келинди. Ҳозир олинаётган суюлтирилган газ 70 минг тоннадан ошиқ. Шўртан газ-кимё мажмуи ишга тушгач, суюлтирилган газ яна 142 минг тоннага кўпаяди. Демак, ўша қишлоқларга суюлтирилган газни баллонларда етказиб беришни талаб даражасида уюштириш керак. Газ қуядиган цехларни бевосита Деҳқонобод, Шаҳрисабз, Китоб, Яккабоғ туманларининг тоғли қишлоқларида қуриш, махсус идишда ташишни йўлга қўйиш лозим. Бундай ускунани Деҳқонобод туманидаги Усмон Юсупов номли ширкат ҳудудида ўзлари қуришган, ишлатиб кўришган. Натижа яхши бўлган эди. Аммо кимлардир тўсиқ бўлди ва цех ҳозир фойдаланиб бўлмайдиган ҳолга тушди. Бундай цехларни имкон берилса, тадбиркорлар қарз олиб ҳам қура олишади. Бунинг учун ташаббус керак, одамлар ташвиши, ҳаёт ҳақиқати билан бирга яшаш керак.

Бундай талабни юртбошимиз ҳар бир раҳбар олдига қўймоқдалар. Сессияда Амир Темур ҳазратларининг азми қаттиқ, тадбиркор, ҳушёр, мард ва шижоатли кишилар етакчиликка муносиб, деган сўзларини келтирганлари ҳам бежиз эмас. Етакчилик ҳуқуқи барчага берилмайди. Юзхотирлик ҳамма даврларда катта мақсадларнинг амалга ошишига ҳалақит бериб келган. Сессияда ўнлаб масалалар, муаммолар тилга олинди. Уларнинг ечилиши юрт истиқболи, одамлар турмуш фаровонлиги билан боғлиқ. Етакчилик ҳуқуқини белгилайдиган мезон ҳам шу. Халқ дарди билан яшаш. Зиммадаги вазифани уддалашга қодирлик.

■ Юнус УЗОҚОВ,
журналист,
Қашқадарё вилоят
Кенгаши депутати

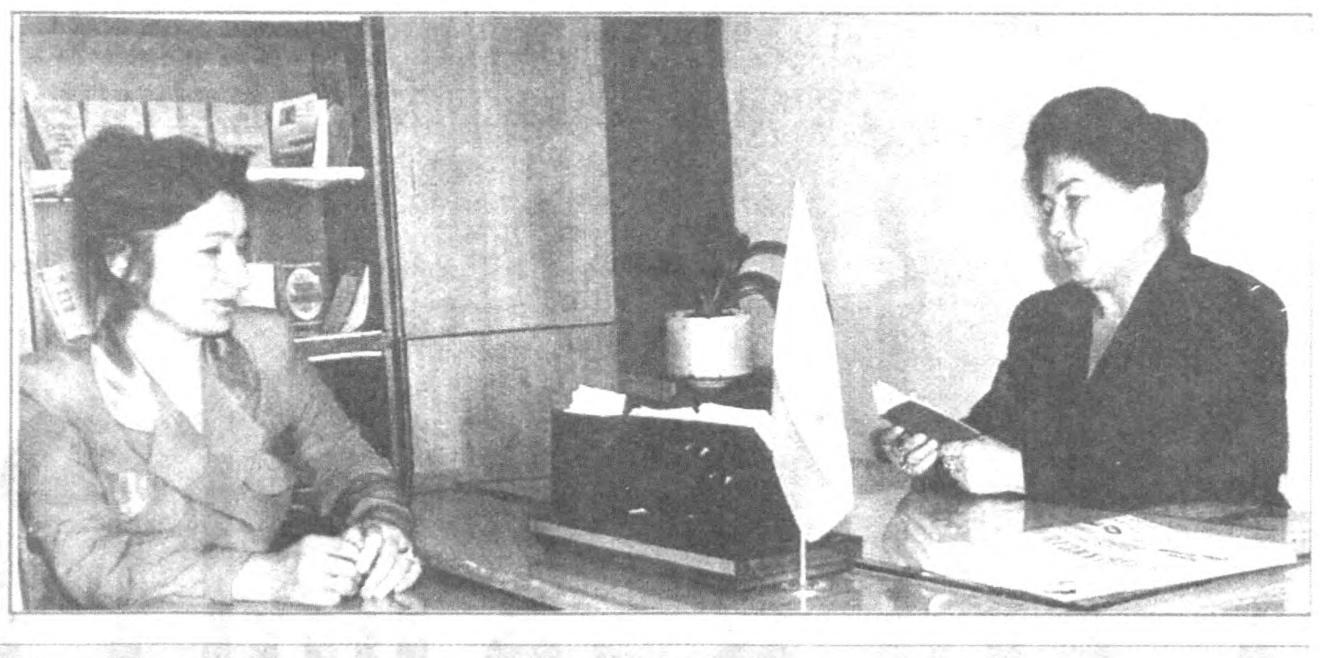

Ўзбекистон ХДП Қумқўрғон тумани кенгашида бугунги кунга келиб бошланғич партия ташкилотларининг сони 53 тага етди. Туман партия кенгашининг ҳозир 2500 кишига яқин аъзоси бўлиб, шундан эллик фоизидан кўпроғи хотин-қизларни ташкил этади.

<u>Суратда:</u> *Ўзбекистон ХДП Қумқўрғон туман кенгаши биринчи котиби Салтанат Зуннунова Муқаддас Жўрабоевани партия аъзосига қабул қилаяпти.*

■ Абдурасул ПАРДАЕВ
олган сурат

ТАКЛИФ

ТАЛАБАЛАР УЧУН МАХСУС ФОРМА КЕРАК!

КИЙИНИШ ЭРКИНЛИГИ ЯЛАНҒОЧЛИККА ОЛИБ КЕЛМАСА ЭДИ...

Кейинги йилларда талабалар ўзларини анча эркин тутадиган, фикрларини дадил баён қила оладиган бўлиб қолдилар. Бу, албатта, яхши, айни замонда мустақиллик берган маънавий неъматдир. Бироқ мана шу эркинликдан фойдаланиш маданиятида айрим оқсашлар ҳам бор. Чунончи, талабалар орасида олий ўқув юрти интизомига, тартибларига беписандлик билан қараш, уларни менсимаслик сингари «эркинлик» аста-секин кенгайиб бораётгани мени ташвишга солади.

Мисол тариқасида кийиниш эркинлигини олайлик.

Мактаблар, гимназия ва лицейлар талабалари учун чиройли бир хил кийимларнинг жорий этилиши ва амалда қўлланиши яхши натижаларга олиб келаётганига гувоҳман. Аммо олий ўқув юртларида бу ҳол йўқ. Оқибатда талаба киму, ўқитувчи ким — буни ажратиб бўлмайди.

Чунончи, бурунги йили ўқишни тамомлаб кетган бир толиба сумкасига икки қур кийимини солиб келар, ҳар танаффусда кийимини алмаштирарди. Унинг юпун кийими муаллимларнинг энг яхши кийимидан ортиқроқ турарди. У ўз тенгқурларига ҳам, университетидаги курсдошларига ҳам, ҳатто муаллималарга ҳам беписанд муносабатда бўларди. Аммо ўқиш наридан-бери эди. Бугина эмас, ўша бойвуччага ўхшаб кийинишни истовчилар ота-оналарига тинчлик беришмас, улардан олиб келишган пулларни овқатланиш, ўқув қуроллари сотиб олишга эмас, кийим-кечакка сарф қилардилар. Ҳатто, кийиниш учун пул топиш мақсадида ёмон йўлларга кириб кетган айрим толибларни ҳам билардим, беркитишга на ҳожат, ҳозир ҳам бундай толиблар учраб туради.

Бошқа бир гуруҳ талабалар ҳам пайдо бўлдики, улар ўқув даргоҳига узун беўхшов қора кийим кийиб, оқ рўмол ўраб, кўзларигина кўринадиган ҳолда кела бошладилар. Бу билан ўзларининг диндорликларини намойиш қилиш, бошқалардан бу жиҳатлари билан ажралиб туришга интиладилар. Уларга бу ҳақда гапирсангиз, менинг виждон эркинлигимга дахл қилманг дейишгача бориб етадилар. Айни замонда «рус тили, чет тили факультетининг талабалари ҳаддан ташқари калта кўйлак, ёқалари кўкракларидан пастгача очиқ, тор шим киядилар, уларга нега индамайсизлар» деб бизга таъна қиладилар. Албатта, бу гапларда ҳам ҳақиқат бор. Қизлар орасидаги энг сўнгги — киндикни кўрсатиб кийим кийиш урф бўлаяпти. Бундай толиба билан гаплашиш, унинг рўпарасида туриб дарс бериш киши руҳиятига ёмон таъсир қилишини, кўзингизни қаерга қаратишингизни билолмай гаранг бўлишингиз олий мактаб ўқитувчиларига яхши маълум.

... Яқинда бир толибамизнинг отаси келиб, қизини ўқишдан чиқариб олмоқчилигини айтди. Сабабини суриштирганимда: «Бунинг кийим-кечагини тўғрилашга кучим етмай қолди. Энг катта қизим бу. Ахир, уйда унинг яна бешта укаси бор. Уларни кийинтиришим, боқишим керак. Қизимга бу гапларни айтсам, бошқалар қандай қилиб боласига топиб беряпти?» — деб йиғи-сиғи қилади», — жавоб берди у.

Республикамиздаги барча олий ўқув юртлари талабалари учун мажбурий равишда ягона кийим — талабалар формаси жорий қилинса, ўқув даргоҳига шундай кийим билан келиш мажбурий талаб бўлса, яхши бўларди деган фикрни қўллаб-қувватлайман.

Ягона талабалар формасининг бўлиши энг аввало юқоридаги нохушликларга чек қўярди. Иккинчидан, бундай ҳол ҳаммада интизомга, тартибга бўйсуниш, унга амал қилиш одатини тарбиялайди. Ҳарбийларда тартиб-интизом кийимлардан бошланиши маълум. Албатта, ўқув юртларида ҳарбий интизом тарафдори эмасман, ҳарбий интизом билан фуқаролик орасида катта фарқ борлигини яхши биламан, аммо талабалар учун мажбурий тартиб-интизом ҳам бўлиши лозим деган фикрдаман.

■ Одилжон НОСИРОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган ёшлар мураббийси

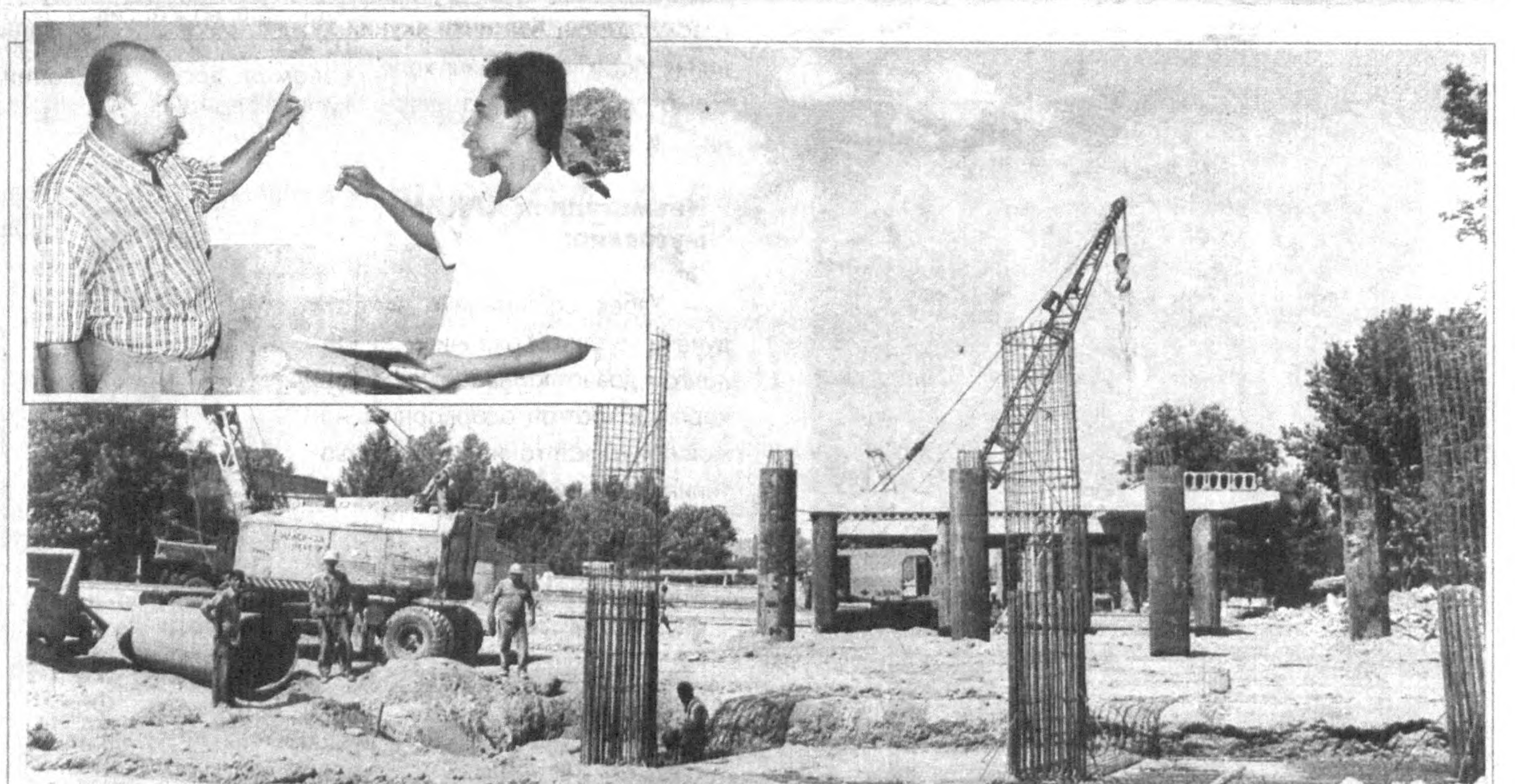

Пойтахтнинг Чилонзор туманидаги Халқлар Дўстлиги шоҳ кўчаси ва Гавҳар кўчаларининг туташувидаги икки сатҳли йўл ечими қурилиш объектида қурувчиларнинг ишлари қизғин. Пойтахтга республиканинг турли вилоятларидан келаётган автобус ва бошқа транспорт воситалари Тошкент автовокзалига ҳеч бир қийинчиликсиз киради. Ҳамиша гавжум бўлиб турадиган Отчопарда ҳам йўл ҳаракати енгиллашади.

Асосий трасса — 3,4 км. масофа қайта қурилмоқда. Айланма йўллар ва йўл ўтказгичлар узунлиги 3 км.ни ташкил этади.

Объектда 10 дан ортиқ қурилиш ташкилотларининг йўлсоз ва кўприксозлари меҳнат қилишмоқда. Қурилиш бош пудратчилари — «Автомагистраль» бошқармаси ва «Тошйўлқурилиш» трестидир.

Шу билан бирга Шивердин ва Қатортол кўчаларининг маълум бир қисми ҳам қайта таъмирдан чиқариляпти. Эрта-индин унинг жамоли кўз ўнгимизда тўлалигича намоён бўлади.

Суратларда: 1.«Тошйўлқурилиш» тресты бош муҳандиси Равшан Гадойбоев (чапда) ва қурилиш участкаси бошлиғи Улуғбек Маҳмудов қилинажак ишлар хусусида суҳбатлашмоқда.

2. Қурилиш объектидан лавҳа.

■ Муҳаммад АМИН (ЎзА)
олган суратлар

ҚАРОР ВА ИЖРО

ЙИҒИМЛАР ҚИССАГА...МИ?

Солиқчилар текширувидан кейин йиғимлар бир кунда 46 фоизга ошди

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 22 июндаги «Бозорлар фаолиятини такомиллаштириш ва маҳсулотлар сотиш учун зарур шарт-шароитлар яратишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 239-сонли қарори бозор инфратузилмасини янада ривожлантириш, хизмат маданиятини ошириш, адолатли савдони йўлга қўйишга ижобий таъсир ўтказмоқда. Тошкент шаҳар солиқчилари қарор ижросини таъминлаш йўлида чора-тадбирлар кўрмоқдалар.

Тошкент шаҳрида 18 та йирик бозор ва уларнинг 47 та шохобчаси халққа хизмат қилаяпти. Яқинда солиқчилар Тошкент бозорларида бир марталик йиғимларни ундиришнинг аҳволини текширувдан ўтказишди. Шу мақсадда 48 нафар бозор назоратчисининг фаолиятини ўрганиб чиқишди. Шунда аксарият назоратчилар ўз вазифаларига масъулият билан қараб бир марталик тўловларни вақтида ундириб давлат кассасига белгиланган тартибда топшираётганликлари маълум бўлди. Айни пайтда 29 нафар назоратчининг масъулиятсизлиги билан 48 минг 345 сўм миқдоридаги бир марталик йиғим суммаси ундирилмай қолганлиги ҳам аниқланди. Солиқчилар бундан ташқари 15 нафар назоратчининг салкам 14 минг сўм камомадга йўл қўйганлигини ва 18 минг сўм миқдорда ортиқча пул маблағини ғаразли мақсадларда йиғиб қўйганлигини ҳам исботлаб бердилар.

Текширув ўтказилган куни «Сирғали» чакана универсал бозорининг Ким Пен Хва шохобчаси назоратчиси Х. Эрназаров 7445 сўмлик, «Қорақамиш» чакана универсал бозорининг «Чиғатой» шохобчаси назоратчиси У. Ғофуров 4500 сўмлик бир марталик йиғим чипталарини тарқатмаган эди.

«Бешёғоч» чакана универсал бозори ва унинг шохобчаларида ўтказилган текширувда ҳам назоратчилар томонидан 128 нафар деҳқон ва тадбиркорга бир марталик чипталар тарқатилмай 25 минг 220 сўм ундириб олганликлари маълум бўлди. Бу пуллар кун охирида кимларнинг чўнтагига тушишини фараз қилиш қийин эмас.

Солиқчилар текширувидан кейин йиғилган чипта пуллари олдинги кунларда йиғилганларга нисбатан 46,4 фоизга кўпайди. Демак, чипта пулларининг шунча қисми текширув ўтказилмаган кунлари бир ҳовуч юлғичлар ўртасида тақсимланар экан-да, деган фикрга бордик.

Бозор маъмурияти томонидан назорат ишлари сусайтириб юборилганлиги учун ҳам фуқаролар дуч келган жойда ноқонуний маҳсулотлар савдосини авжга чиқармоқдалар. Ўша куни фуқаро Б. Ниёзов шахсий автомашинасида акциз маркасиз 262 минг 500 сўмлик тамаки маҳсулотларини яширинча сотаётган пайтида ушланди. Белгиланмаган жойларда савдо қилаётган фуқароларнинг мушугини биров пишт демаганидан кейин, бундай қоидабузарликлар давом этаверади-да.

Шаҳар бозорларида назорат тартибида текширув ўтказилган куни 119 фуқаро томонидан ҳуқуқбузарлик ҳолатларига йўл қўйилганлиги аниқланиб, уларга нисбатан тегишли чоралар кўрилди. Ҳужжатсиз фаолият кўрсатаётган фуқаролардан 726,6 минг сўмлик маҳсулот, 2382 қути акциз маркасиз сигареталар олиб қўйилди. Ўз бурчига масъулиятсизлик билан қараб, қонунга хилоф иш тутган 15 нафар бозор назоратчиси маъмурий жаримага ва 4 нафарига эса жиноий иш қўзғатилди.

■ Жасур НОСИРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси матбуот хизмати раҳбари

ЛУҚМА

ЎРНИ БОР-У, ЎЗИ ЙЎҚ

Шу кунларда пойтахт кўчалари ва хиёбонларида ажиб бир таассурот. Боиси, азим шаҳарда истиқлол байрамининг нафаси кезмоқда. Ҳаммаёқда ободончилик ва кўкаламзорлаштириш ишлари авжида. Аммо, шаҳар марказида эътибордан четда қолаётган жойлар ҳам борлиги кишини ҳайратга солади. Маълумки, бир пайтлар «Мовий гумбазлар» кафесию, чойхонаси атрофи энг гавжум ва серфайз жойлардан эди. Хўш энди нима бўлаяпти? Кузатиб турсак, соя-салқин дарахтлар тагига мосланган, мармар билан безатилган ўриндиқлар устидаги қайин дарахтидан ясалган мосламалардан асар ҳам қолмабди. Қишин-ёзин ёмғирқорда чириб битган. Кишилар заруратдан ўриндиқнинг мармар деворчаларидан фойдаланишга мажбур бўлмоқдалар. Шу яқиндаги энг гавжум бекатда ҳам шу аҳвол. Ҳамма нарса бор. Фақат ўриндиқ йўқ.

■ Сулаймон ҲАЙДАРОВ

ИСТИҚЛОЛ ЙЎЛИ

ТИНЧЛИК ВА БАРҚАРОРЛИК — ИСТИҚБОЛНИНГ ҚЎШ ҚАНОТИ

Ўзбекистон ҳудуди жуғрофий-сиёсий жиҳатдан Осиё қитъасининг ўта муҳим нуқтасида жойлашган. Азалдан Буюк ипак йўли орқали ижтимоий-иқтисодий муносабатларни тараққий қилдирган ва дунё тинчлиги ҳамда барқарорлигини сақлаб туришга таъсир кўрсатган диёр ҳам ана шу юрт — Ўзбекистон ҳудудидир!

Ер шари «мувозанати»ни сақлаб туришда мустақил Ўзбекистоннинг мавқеи, маданий-маънавий ҳамда жуғрофий жойлашиши ҳам катта стратегик аҳамиятга молик эканлигини тўққиз йиллик истиқлолимиз исботлаб берди. Бу борада Йўлбошчимизнинг бундан етти йил илгари (1993 йил 23 сентябрь) БМТ Бош Ассамблеясининг 48-сессиясида сўзлаган нутқида Ўзбекистон миллий давлатининг кенг имкониятларини, маънавий, иқтисодий ва сиёсий барқарор тараққиёт йўлларини дунёга танитди. Президентимиз сессия минбаридан туриб, жаҳонда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, муаммоларни музокаралар йўли билан бартараф этиш, қуролланиш пойгасини тугатиш каби жаҳоншумул муаммолар тўғрисида гапирди.

Узоққа бормайлик. Яқинда Душанбе яна бир тинчлик ва барқарорлик қасрига айланди. «Шанхай бешлиги»да Ислом Каримов кузатувчи бўлиб қатнашди ва битимлар келишувига мувофиқ Ўзбекистон бу бешликнинг фаол олтинчи аъзосига айланди. Буни Ислом Каримов саъй-ҳаракати меваси десак, хато қилмаймиз. Дарҳақиқат, Германия матбуоти Ўзбекистон раҳбарини *«Ўрта Осиё давлатлари бошлиқлари орасидаги энг кучли Президент»*, Ўзбекистонни эса — *«Ҳамдўстлик мамлакатлари орасидаги энг тинч ва ривожланаётган мамлакат»*, деб тан олди. АҚШ нашри ҳисобланган «Новое Русское слово» газетаси эса *Ислом Каримовни жаҳонда тинчликни сақлаш учун курашчи сифатида Нобель мукофотига муносиб деб баҳолади.*

Йўлбошчимизга XXI аср ибтидосида бу борадаги катта ва юксак даражадаги фаолияти учун бундай юксак мукофот берилишига ишонаман. Ҳозирги даврда тинчлик ва барқарорлик ташкилотчиларидан бири, Ўзбекистоннинг ўзига хос ва мос йўлидан тараққий қилиш ижодкори, Марказий Осиё минтақасида жуда кўп иқтисодий-ижтимоий ва сиёсий ривожланиш муаммолари ечилишининг ҳал қилувчиси Ислом Каримов эканлигини жаҳон сиёсатдонлари якдиллик билан тан олмоқда.

«Марказий Осиё мамлакатларидаги интеграция алоҳида хусусиятлари билан ажралиб туради. Бу интеграция ўз моҳиятига кўра ҳамиша халқ интеграцияси бўлиб келган ва шундай бўлиб қолмоқда», деб қайд қилади юртбошимиз. Дарвоқе, тили, дили, урф-одати, суви, ҳавоси бир ва ери туташ бу халқлар бутун тарихи, ўтмиши давомида ажнабий босқинчилар ҳукмронлигига қарши елкама-елка бирлашиб курашганлар. Ҳозир эса Мустақиллик ғоялари бирлаштирди уларни. Туронзамин — Мовароуннаҳр — Туркистон — Ўрта Осиё ва Қозоғистон (шўролар даврида атайлаб «бўлиб ташланиб», шундай деб ном олган эди) — Марказий Осиё деб ном олган улкан ҳудудда юздан ортиқ миллат ва элат вакиллари фақат тинчлик ва осойишталик йўли билан истиқболни кўзламоқдалар. Демак, муаммолари, яшаш тарзи, истиқболи муштарак халқлар тинчлик ва барқарорлик билан келажакларини ҳамкор ва ҳамнафас бўлиб қурмоқдалар.

Қадимдан кўҳна ва навқирон ўлкада иқтисодий-ижтимоий ривожланиш тинчлик ҳамда барқарорлик тамойиллари асосида давом этган. Амир Темур давлатчилиги даврини эсга олинг!

Ҳозир-чи! Транспорт-энергетика коммуникациялари, сув заҳиралари умумий. Бироқ мана шу умумийликка раҳна соладиган муаммолар анча. Жумладан, Оролнинг қуриб бораётганлиги, наркотик моддалар, қурол-яроғ, терроризм, диний фундаментализмнинг минтақага ҳар хил йўллар билан кириб келиши ва ҳоказоларни айтиш мумкин. Бу беқарорлик ва хавфни фақат бирлашиб, тинчлик ҳамда барқарорлик йўли билан енгиш мумкинлигини сиёсатчилар яхши биладилар. Юртбошимиз ташаббуси билан Марказий Осиё давлатлараро Кенгаши тузилди, Ҳамдўстлик дастурларини рўёбга чиқариш бўйича ижроия қўмита, Марказий Осиё ҳамкорлик ва тараққиёт банки ташкил этилди. 2000 йилда амалга оширилаётган 50 дан ортиқ лойиҳа дастури ишлаб чиқилди, ягона иқтисодий маконни вужудга келтириш учун асос яратилди.

Беш йил бурун (1995 йил, май) Ўзбекистон давлати ва унинг Президенти шу минтақада хавфсизлик тарафдори сифатида яна бир ташаббус билан чиқди. БМТ раҳбарлиги ва ташаббуси билан 1997 йил 15-16 сентябрь кунлари Тошкентда ана шу муаммога бағишланган семинарда 20 та халқаро ташкилот ва жаҳоннинг 30 дан ортиқ, чунончи, АҚШ, Германия, Франция, Россия, Япония, Хитой, Ҳиндистон, Покистон, Эрон ва бошқа давлатларнинг дипломатия ҳамда ҳукумат вакиллари иштирок этишди. Шунингдек, Ўзбекистон раҳбарининг мамлакатимиз мисолида Марказий Осиё давлатлари ядро қуролидан холи зонага айланиши лозимлиги ташаббуси билан чиқишини БМТ Хавфсизлик Кенгаши қўллаб-қувватлади. Президентнинг мазкур семинарда сўзлаган нутқида қуйидаги тамойиллар илгари сурилади:

— низоларни босқичма-босқич бартараф қилиш;

— манфаатдор томонлар муаммоларини музокаралар йўли билан ҳал қила бориш;

— томонларнинг бир-бирига ён бериши ва муроса йўли билан ҳал қила бориш;

— ҳар бир мамлакатнинг ҳудудий яхлитлигини сақлаш ва қай шаклда бўлмасин, ташқаридан таъсир ўтказиш ҳамда аралашувига йўл қўймаслик;

— маҳаллий можаролар зоналарига қурол етказиб беришни қатъиян таъқиқлаб қўйиш.

Бундай тамойилларнинг жаҳон ҳамжамияти диққатига ҳавола этилаётгани фақат Марказий Осиё давлатлари учунгина бўлмай, балки хавфсиз ва тинч дунёга интилишнинг энг тўғри йўлидир. Бу тамойиллар сўнгги беш йил давомида маънавий-руҳий дунёқараш ва ўзгаришларга таъсир кўрсатиш, янгича шакл ва мазмун билан бойиди.

Тошкентда 1996 йил октябрь ойида туркий тилли давлатлар бошлиқларининг IV учрашувида Ўзбекистон Президенти шундай дейди: *«Мазкур учрашув туркий тилли давлатлар муносабатларининг асоси, яъни улар халқларининг тарихий, этник-маданий ва маънавий яқинлигидан иборат эканлигини яна бир бор тасдиқлади. Бу ҳол ушбу мураккаб минтақада тинчлик ва хавфсизликнинг кучли кафолатини яратади»*. Учрашувда «Буюк Ипак йўлини тиклаш: маърифий туризмни ривожлантириш, туркий тилли давлатларнинг маданий меросини қайта тиклаш, асраш ва барқарор ривожлантириш» дастурини биргаликда ишлаб чиқиш назарда тутилди. Дастурнинг асосий мақсади саёҳат йўналишлари тармоғини кенгайтириш, халқлар дўстлиги ва маданий-маънавий меросни тиклашдан иборат эди.

Бу борада Ўзбекистон давлати ташаббуси амалий жиҳатдан ўрнак бўларли. Рим — Тошкент — Пекин автотрассаси қурилиши қадимий ипак йўлининг қайтадан тикланишидир. Ўзбекистон ҳудудида Қамчиқ довони ҳамда Андижон — Ўш — Эргаштомда халқаро автойўл қурилишининг қизғин олиб борилиши айни Ипак йўли тикланишига жавоб бўлмоқда. Бу — буюк йўл қурилишидаги ҳамкорлик давлатлар яқинлиги, иқтисодий-маънавий янгиланиш асосларини юзага келтирмоқда, улардаги тинчлик ва барқарорликка бўлган интилишни янада кучайтирмоқда.

Ўтган йил 19 июль куни Тошкентда Афғонистон муаммосини ҳал қилиш бўйича «6+2» гуруҳининг учрашувида мамлакатимиз раҳбари «Тинчлик ва барқарорлик — минтақамиз тараққиётининг бош омили» мавзусида нутқ сўзлади. Бу нутқнинг асосий йўналиши афғон можаросини фақат тинч йўл билан ҳал этиш — натижада Осиё қитъасининг марказида тинчлик ва барқарорликни таъминлашга қаратилди.

Умуман, инсоният тарихида жамият тараққиётини бир ҳолатдан янгиланиш ҳолатига ўтказиш, жамиятни тубдан тинчлик ва барқарорлик тамойиллари асосида ўзгартириш жуда камдан-кам арбоб-даҳоларга насиб этган. Ўз миллий давлатчилигига асос солиш, тоталитар, қотиб қолган тузум қолдиқларидан бутунлай янгича давлатчилик пойдевори — тинчлик, барқарорлик ва тараққиёт йўли билан қуриш давлат арбоби Ислом Каримовнинг кенг кўламли салоҳияти, беқиёс ақлий ва сиёсий қудратини белгилайди. Худди шундай улкан ва шарафли фаолияти билан Ўзбекистонни мана тўққиз йилдирки, Йўлбошчимиз ривожланиш сари олиб бормоқда.

■ **Карим НОРМАТОВ,**
сиёсий шарҳловчи

«ҚЎЛБОЛА» ДОРИ-ДАРМОНЛАР

Қозоғистон ҳукумати мамлакатда ноқонуний равишда дори-дармон ишлаб чиқариш авж олаётганидан ташвишланаётир. Яқинда ўтказилган тафтишда юз элликдан ортиқ турдаги дори-дармон белгиланган меъёрларга мос эмаслиги аниқланди. Айни пайтда ноқонуний дори-дармон ишлаб чиқариш ва сотиш билан шуғулланганлар устидан йигирмата жиноий иш қўзғатилган.

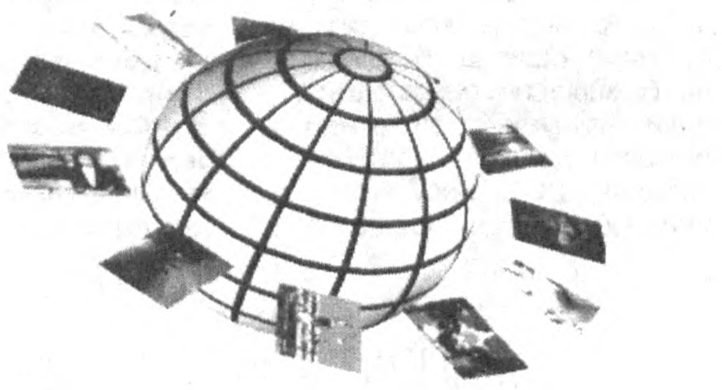

ФРАНЦИЯ БУҒДОЙИ ҚИРҒИЗИСТОНДА

Франциянинг «Суассон» деб номланган буғдой нави Қирғизистон далаларига синов тариқасида экилган эди. Қирғиз деҳқонларининг айтишига қараганда, натижа ёмон бўлмаган. Ҳар гектардан 43 центнердан ҳосил йиғиштириб олинган. Бундан ташқари, «Суассон» сифат билан ҳам бошқа навлардан ажралиб тургани аён бўлган. Келажакда мазкур навни кўпайтириш режалаштирилмоқда.

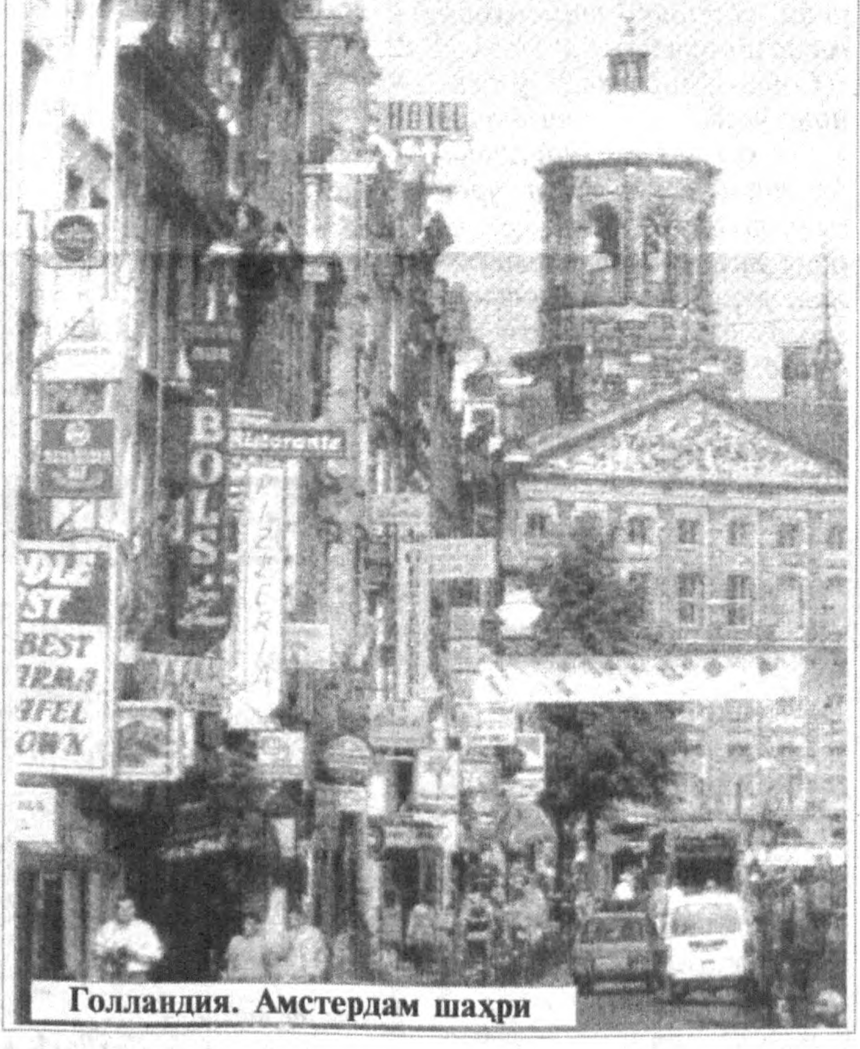

Голландия. Амстердам шаҳри

ЕХҲТ: 25 ЙИЛЛИК ФАОЛИЯТ ҚИРРАЛАРИ

Бундан 25 йил олдин, 1975 йилнинг 1 августида 35 та Европа мамлакати ҳамда АҚШ ва Канаданинг давлат ва ҳукумат раҳбарлари Хелсинки якуний ҳужжатини имзолаган эдилар. Ушбу ҳужжат хавфсизлик бўйича янги умумевропа битими, яъни Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик Кенгаши (ЕХҲК)га асос солди. Шарқ ва Ғарб ўртасида мулоқот ва музокаралар олиб борувчи кўп томонлама форум сифатида тузилган ушбу Кенгаш 1994 йилдан бошлаб Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти (ЕХҲТ) деб атала бошлади. Бу унинг хавфсизлик масалаларида муҳим роль ўйнашга бўлган интилишини акс эттиради. Бугунги кунда 55 та давлат, жумладан, Ўзбекистон ҳам ЕХҲТнинг аъзоси ҳисобланади.

ЕХҲТ ўзининг 25 йиллик фаолияти давомида олий даражадаги турли саммит ва учрашувларда қабул қилинган меъёрлар, стандартлар ва мажбуриятларни жорий этишга ва уларнинг янги Европани барпо этишда қўлланма сифатида хизмат қилишига бор кучини сарфлаб келмоқда. Ванкувердан Владивостоккача бўлган геосиёсий ҳудудни қамраб олувчи, бўлинмаслик ва ҳар томонлама хавфсизлик тамойиллари, консенсус қоидаларида ўз аксини топган иштирокчи мамлакатлар ўртасидаги тенгликни ҳурмат қилиш, шунингдек, бошқа ўзига хос хусусиятлари билан ташкилот ўзининг белгиланган мақсадларга эришиш йўлида ҳаётий зарурият эканлигини исботлади.

Кўпгина мамлакатларда ЕХҲТнинг ваколатхоналари очилган бўлиб, уларга превентив дипломатияни юритишда ҳамда кўзланган мақсадларни амалга оширишда асосий восита сифатида қаралади. Ушбу ваколатхоналар орқали ЕХҲТ ўзи масъул бўлган ҳудудларда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларига риоя қилишни рағбатлантириш ҳамда мамлакатда қонун устуворлиги тамойилларига асосланган фуқаролик жамиятини барпо этишга йўналтирилган фаолиятини олиб боради.

ЕХҲТнинг 25 йиллиги яна бир муҳим воқеа билан, яъни Тошкентда Марказий Осиё бўйича алоқалар ЕХҲТ Бюроси очилганлигининг 5 йиллигига тўғри келди. Бюро ҳудудий хавфсизлик муаммолари ва ўзаро ишончни мустаҳкамлаш чоралари, гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний киритилиши ҳамда жиноятчиликка қарши кураш масалалари бўйича турли семинар ва давра суҳбатларини ташкил этиб, ҳудудий барқарорлик ҳамда иқтисодиёт ва атроф-муҳит муаммоларига диққат эътиборни қаратади. Бу эса бошқа давлатлар қаторида Ўзбекистонга ҳам халқаро ҳамжамият ва ЕХҲТ қадриятлари тизимига қўшилиш имконини берди. Бундан ташқари, Бюро ташкилотнинг иштирокчи мамлакатлари ҳамда бошқа тузилмалар билан яқин ҳамкорликда хавфсизлик борасида аниқ лойиҳалар ишлаб чиқиб, дастурларни амалга оширади, шунингдек, турли семинар ва тренинглар ўтказиб туради. Ушбу тадбирларнинг барчаси қонун устуворлигини рағбатлантириш ва демократик институтларни барпо этишга йўналтирилган. Марказий Осиё бўйича алоқалар ЕХҲТ Бюроси янги мустақил давлатлардаги муаммо ва ташвишларни яхшироқ тушунишга, шунингдек, ҳудуддаги, хусусан, Ўзбекистонда ҳам, хавфсизлик ва барқарорликка қўйилаётган тўсиқлар билан курашишга қаратилган зарур чора-тадбирларни қабул қилишга кўмаклашади.

Айни пайтда Бюро томонидан «Марказий Осиёда хавфсизлик ва барқарорликни мустаҳкамлаш: гиёҳвандликнинг ёйилиши, уюшган жиноятчилик ва террорчиликни назорат қилишга бирлашган ҳолда ёндашиш» мавзуидаги халқаро анжуманга тайёргарлик ишлари олиб борилаётир. Мазкур анжуман ЕХҲТнинг амалдаги раиси ҳамда гиёҳванд моддаларнинг тарқалишини назорат қилиш ва жиноятчиликнинг олдини олиш бўйича БМТ Бюроси (UN ODCCP) ҳомийлиги остида шу йилнинг 19-20 октябрь кунлари Тошкентда ўтказилади.

■ «Туркистон-пресс»

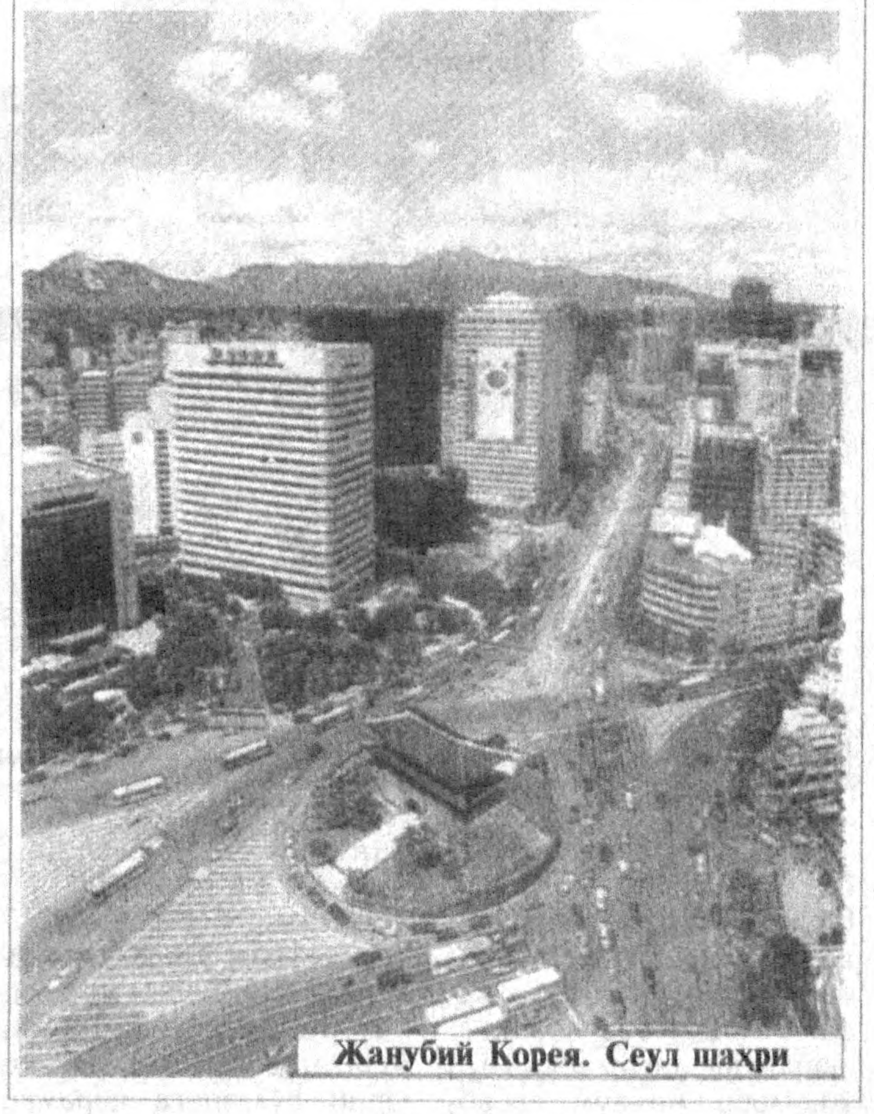

Жанубий Корея. Сеул шаҳри

АЪЛО ЎҚИШ УЧУН ХАПДОРИ

Исроилдаги Бней-Цион тиббиёт марказининг Бола ривожланиши институтида болаларнинг хотираси ва ўқишга иштиёқини яхшиловчи махсус дорининг самаралилиги тадқиқ этилди. Жаҳондаги 8 ёшдан 12 ёшгача бўлган болаларнинг тахминан беш фоизи эътибор чалғишининг турли шаклларидан азоб чекадилар. Ўқувчиларга дарсларда эътибор билан ўтириш, янги материалларни эслаб қолиш, ёзиш ва ўқиш қийинчилик туғдиради. Бола ривожланиши институти директори, профессор Эманеэль Тирош таъкидлашича, аввалги қабул қилинган риталин дорисини тавсия этиш кўп ҳолларда самарали бўлмади. Риталин билан даволанаётган болаларнинг ота-оналари дорини қабул қилганидан бир неча соат ўтганидан сўнг болалар бўшашиб, уйқусираб, ҳаракатлари сусайиб қолаётганига шикоят қилдилар. Олимларнинг тадқиқоти шуни кўрсатадики, риталиндан фойдаланиш услуби ўзгартирилиши керак. Янги доридан фойдаланиш синов курсини 16 кун давомида кам миқдордан бериб бориш ва боладаги ўзгаришларни кузатиб бориш зарур. Бундан ташқари даволаш давомида болаларнинг диққатини жамлашнинг дори-дармонсиз услубларидан ҳам воз кечмаслик ва даволашни бола тарбияси ва ўқитишига эгилувчан педагогик ёндашиш билан бирга олиб бориш кераклигини таъкидлашмоқда.

ЕТМИШГА ЕТГАЧ ДАМ ОЛАДИ

Ҳа, эндиликда Японияда пенсия ёши аввалгидек 60-65 эмас, балки эркак ва аёллар учун бир хил — 70 ёш қилиб белгилаш масаласи кўрилмоқда. Бу ҳақда Япония Бош вазирининг ўзи хабар тарқатди. Ҳукуматнинг бундай қарорга келишининг асосий сабаби кейинги пайтларда Япония энг узоқ умр кўрувчилар мамлакатига айланиб бораётганидир. Шу билан бирга бу ерда туғилиш дунё бўйича энг оз миқдорни ташкил этади.

ГИННЕСДАН КЎЧИРМАЛАР

☑ Лонг-Бич (АҚШ. Калифорния штати)да яшаган Винона Мелик ракка қарши 4 марта операция қилинган — 1918, 1933, 1966 ва 1968 йилларда. Бироқ у ракдан ўлмади. 1981 йил 28 декабрь куни ўзининг 105 йиллик юбилейидан сўнг 67 кун ўтгач, зотилжам касаллиги туфайли оламдан кўз юмди.

☑ Қорин бўшлиғини операция қиладиган энг катта жарроҳлик анжоми 1968 йили Англиянинг «Абби» компанияси томонидан тайёрланган. Бу анжомларнинг айримлари ярим метрдан ортиқ узунликда бўлган.

☑ Доктор Борни Кларкга 61 ёшида дунёда биринчи бўлиб сунъий юрак ўтқазилган. Унга Роберт Жарвик ихтиро этган сунъий юрак Солт-Лейк-Ситидаги (АҚШ) тиббий марказда 1982 йил 1-2 декабрь кунлари ўрнатилган. Борни шу сунъий юрак билан 112 кун яшади ва 1983 йил 23 мартда вафот этган. Сунъий юракнинг иккинчи соҳиби ҳам америкаликдир. У Уильям Шредер деган шахс бўлиб, операциядан сўнг 620 кун умр кўрган ва 1986 йил 7 августда у дунёга равона бўлган.

☑ Ирландиялик Уильям Макилрой давоси йўқ «Мюнхаузен синдроми» касаллиги билан оғриган энг касалманд одам ҳисобланади. 1906 йилда туғилган бу киши 50 йил ичида 100 дан ортиқ шифохонада ётиб, 400 марта катта-кичик операцияларни бошидан ўтказди ва 77 ёшида қариялар уйида вафот этди.

☑ Ўзга кишининг юраги билан энг кўп умр кўрган одам 1929 йили Америкада туғилган У. Буурендир. Унга 1970 йил 3 январь куни Стэнфорддаги тиббиёт марказида ўзга кишининг юраги кўчириб ўтқазилганди. Ҳали-ҳануз Буурен ўша юрак билан яшамоқда ва ҳозирча бирон марта юрагидан шикоят қилгани йўқ. Операцияни жарроҳ Эдвард Стинсон амалга оширган.

☑ Ўзга юрак билан яшаётган энг ёш бемор канадалик Пол Холтдир. Унга 1987 йил 16 октябрь куни АҚШнинг «Лома-Линда» госпиталида ўзга кишининг юраги кўчириб ўтқазилганди. Ўшанда Полнинг туғилганига атиги 2 соату 34 минут бўлганди. Мана энди у йигит бўлиб қолди.

☑ Шифохонада энг узоқ ётган бемор Марта Нельсон хонимдир. У Американинг Колумбус шаҳридаги касалхонага 1875 йил қишда ётган эди. Бояқиш касалхонама-касалхона кўчавериб 1975 йили Ориент шаҳридаги шифохонада вафот этган. Қизиғи шундаки, у 106 йиллик умрининг роппа-роса 100 йилини касалхоналарда ўтказибди.

☑ Ўзга юрак қуввати билан фарзанд кўрган дунёдаги энг биринчи аёл Бети Снейтдир. Аниқроқ айтадиган бўлсак, Бетига Америка клиникаларидан бирида 1980 йили ўзга кишининг юраги кўчириб ўтқазилганди. 1984 йил 17 сентябрда, яъни 23 ёшида у қиз кўрди.

УЯЛИ ТЕЛЕФОНДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

Исроил экология вазирлиги уяли телефонлардан фойдаланишда кишиларни эҳтиёткор бўлишга чақирмоқда. Бу гап айниқса, болалар ва ўсмирларга тааллуқлидир.

Анат Маор комиссияси (МЕРЕЦ) раиси британиялик тадқиқотчиларнинг яқиндаги хулосаларини муҳокама этиш мақсадида мажлис чақирган ва уларнинг фикрича, ўсаётган бола организми электромагнит нурланишга ўта таъсирчандир. Бола бош суяги катта одамга қараганда юпқа бўлиб, нурланишнинг катта улушини ўтказиб юборади. Мажлисда электромагнит нурлар мия ҳужайралари ядросини қиздириши ва шу тариқа хатарли шиш пайдо бўлишига олиб келиши мумкин, деган фикрлар билдирилди. Уяли алоқа компаниялари вакиллари ўз навбатида Исроилдаги мобиль телефонлар ва алоқа тизими вакилларининг таъкидлашларича, улар маҳсулоти халқаро андозадаги қоидаларга қатъий жавоб берармиш. «Уяли телефонлар одам саломатлигига зарар етказиши ҳали исботланмаган» дейишмоқда улар.

КАЛТА ЮБКАГА ҚАРШИ — ҚОНУН

Африка жанубидаги Свазиленд қироллигида янги қонун қабул қилинди. Унга кўра, эндиликда 10 ёшдан ошган ўқувчи-қизлар калта юбка кийиши тақиқланади. Агарки кимнинг юбкаси тиззадан паст бўлмаса, ўша ўқувчи мактабдан ҳайдалади.

Свазиленд таълим-тарбия департаменти бошлиғи Сибусисо Мхонданинг Би-Би-Сига берган интервьюсида айтишича, «Мактабда қизларнинг калта юбкада юриши, нафақат бошқа кишиларнинг, балки ҳатто ўқитувчиларнинг ҳам ўз ўқувчи қизларига хирсий кўз билан қарашларига сабаб бўлмоқда».

Бу қонун мамлакатда СПИД касаллигини бир оз бўлсада, жиловлаш имконини беради, дейишмоқда қонун муаллифлари. Негаки, бугунги кунда Свазилендда СПИД миллий фожиага айланиб бормоқда. Ҳозир қиролликдаги миллион аҳолининг ҳар тўртинчиси ўзига СПИД вирусини юқтириб олган. Шунинг учун ҳам у ерда ўртача умр кўриш жараёни атиги 30 ёшни ташкил этмоқда.

СОҒЛОМ АВЛОД ЙИЛИ

БОЛАЛАРДА ҚАНДЛИ ДИАБЕТ КАСАЛЛИГИ

Қандли диабет наслдан-наслга тўғридан-тўғри ўтмайди. Балки унга мойиллик ўтади. Бундан келиб чиқадики, ота-она ёки улардан бирида қандли диабет бўлган оилада туғилган болаларнинг диабет билан оғриши муқаррар эмас. Қандли диабетга наслий мойиллиги бор болаларда хасталик вужудга келиши учун бирорта қўшимча сабаб бўлиши керак. Болалар ва ўсмирларда қандли диабетга наслий мойилликнинг рўёбга чиқишига кўпроқ ўткир вирусли касалликлар (қизилча, эпидемик паротит сувчечак ва бошқалар) сабабчи бўлади. Улар меъда ости безининг наслий ожиз бета-ҳужайраларини осонгина шикастлаб, инсулин ишлаб чиқаришни кескин камайиши ёки мутлоқ йўқолиши орқали қандли диабетни вужудга келтиради.

Болалар ва ўсмирларда қандли диабет асосан оғир кечади. У кўпинча тўсатдан бошланади. Касалликнинг муҳим белгилари — ташналик, оғиз қуриши, кўп сийдик ажратиш, озиб кетиш, қувватсизлик ҳисобланади. Беморлар суткасига 3-8 литргача суюқлик ичадиган ва шунга яқин сийдик ажратадилар, касаллик аниқлангунча бемор 5-15 килограммгача озиб кетиши мумкин. Моддалар алмашинувида юз берадиган чуқур ўзгаришлар қонда ацетон миқдорининг кўтарилишига ва сийдикда пайдо бўлишига сабаб бўлади. Хасталикнинг осон сезиладиган яққол аломатлари бўлишига қарамасдан врачга кеч мурожаат қилиш ҳоллари учраб туради, натижада касаллик зўрайиб кетади. Кўпинча болалар ва ўсмирларда диабет кетоациди, прекомаси ва комаси даврида касаллик аниқланади.

Қандли диабет сурункали, бутун умр кечадиган касаллик. Шунинг учун қандли диабет билан оғриган беморлар умрбод даволаниб юришлари керак. Бу муайян ҳаёт тарзига риоя қилишни талаб қилади.

Қандли диабетни даволашдаги асосий вазифа бузилган моддалар алмашинуви меъёрига келтириш, яъни қандли диабетни компенсациялаш керак бўлади. Бунда наҳорда ва бир кеча-кундуз давомида қондаги қанд миқдорини белгиланган ҳолатга келтириш (кўпи билан наҳорга 6,3 ммоль/л; овқат истеъмол қилингандан 2 соат ўтгач 8,0 ммоль/л), сийдикда қанд бўлмаслигига эришиш даркордир. Қондаги глюкоза миқдорини узоқ муддат давомида меъёрга келтириб туриш ёғлар, оқсиллар ва минерал моддалар алмашинувини ҳам тартибга келтиради.

Инсулинга қарам қандли диабетни даволаш организмда етишмаган инсулинни умрбод тери остига ташқаридан юбориш билан бирга парҳезни ва меъёрланган жисмоний ҳаракатларни бажаришни тегишли ҳаёт тарзига риоя қилишни кўзда тутади. Самарали даво натижасида ишдан чиққан модда алмашинувини меъёрига келиши касалликнинг ҳамма белгиларининг йўқолишига олиб келади.

Қандли диабетли бемор яхши даволанмаса, шифокор тавсияларига риоя қилмасдан, қондаги глюкозанинг миқдори баланд ҳолатда юрса, касаллик оғир асоратлар бериши мумкин.

Касалликнинг биринчи турида рўй берадиган оғир асоратлардан бири диабет комасидир. Бунда инсулин етишмовчилиги модда алмашинувининнинг чуқур ўзгаришларига олиб келиб, бемор ҳушини йўқотади. Диабет комасига касаллик янги аниқланганда беморнинг врачга кеч мурожаат қилиши, кўп овқат ейиши, айниқса, ёғли таомларга ружу қилиши, инсулин иньекцияларини тўхтатиб қўйиши ёки мунтазам олмаслиги, бошқа касалликларнинг бирга кечириш (зотилжам ва бошқалар) сабаб бўлиши мумкин. Ҳозирги кунда диабет комаси нисбатан кам учрайди.

Қандли диабетнинг томирларга берадиган кечки асоратлари (диабет ангиопатиялари) диабет комасига нисбатан кўп учрайди. Бунда кўпинча кўз тўр пардаси бўлакларининг капиляр қон томирлари шикастланади, оқибатда одам кўр бўлиб қолиши, буйрак етишмовчилиги пайдо бўлиши мумкин. Қандли диабетда атеросклероз тез ривожланади ва оқибатда юрак инфаркти қандли диабет билан оғриган беморларда кўпроқ учрайди. Оёқларнинг қон томирлари ва нерв толалари диабет таъсирида шикастланиши оёқларда яралар пайдо бўлишига «диабет товони» ривожланишига олиб келади.

Болаларда қандли диабет етарли даражада компенсацияланиб турилмаса уларда жисмоний, жинсий ва ақлий тараққиёт ҳам орқада қолади.

Ҳозирги кунда диабет ангиопатияларини самарали даволаш усуллари топилмаган. Шунинг учун уларнинг олдини олиш жуда муҳимдир. Асоратларнинг олдини олишнинг асосий шарти қондаги глюкоза миқдорини меъёрида сақлаб, қандли диабетни компенсациялаб туришдан иборат.

Ҳозирги кунда Ўзбекистонда 1200 га яқин болалар ва ўсмирлар қандли диабет касаллиги бўйича ҳисобда турадилар. Улардан 650 таси 15 ёшгача бўлган болалар. Уларнинг жисмоний, жинсий ва томир асоратларини ва уларнинг хавфли омиллари тарқалганлиги тўғрисидаги тўлиқ маълумотларни ЎзРФА Эндокринология институти ходимлари ўтказаётган эпидемиологик текширувлар аниқлаб беради. Шу кунга қадар ҳисобга олинган қандли диабетли болаларнинг 83% махсус кўрикдан ўтказилиб ҳар бирига ҳисоб варақаси тўлдирилди.

Қандли диабет билан оғриган болаларни самарали даволаш учун уларнинг етарли миқдорда ва сифатли инсулин билан таъминланиши муҳим аҳамиятга эга. Инсулин иньекцияларини махсус шприц-ручкалар билан бирга амалга ошириш, бу амални бажаришни енгиллаштиради ва унинг сифатини оширади. Қандли диабет болаларни 100% инсулин ва уни юборадиган воситалар инсулин шприцлари ва шприц-ручкалар «Ново-пен» билан узлуксиз таъминлаш соғлиқни сақлаш ташкилотчиларининг биринчи галда, тўлиқ бажариладиган вазифаларидан бири бўлиб қолмоғи зарур.

Диабет туфайли саломатликнинг издан чиқишини олдини олиш учун, қондаги қанд миқдорини меъёрида сақланишини бошқариб туриши учун, бемор болалар ва уларнинг яқинлари (ота-оналари) қандли диабет ҳақида етарлича билимга эга бўлишлари лозим.

Қандли диабет билан касалланган қизларни ўқитиш алоҳида аҳамиятга эга, чунки уларни жисмоний, жинсий тараққий этишни, оила қуриш ва ҳомиладорликнинг меъёрида кечишига замин тайёрланиши зарур. Аммо ЎзРФА Эндокринология институтида олиб борилаётган изланишлар қандли диабет билан оғриган аёлларда ҳомиладорликнинг фақат 3% меъёрида тугалланаётганлигини кўрсатади.

Ҳозирги кунда ЎзРФА Эндокринология институтидаги диабет мактабида, вилоятлар эндокринология диспансерларида, 2-ТошМИ қошидаги қандли диабет асоратларини олдини олиш бўлимида қандли диабет беморларини ўқитиш йўлга қўйилган. Ўз касаллиги тўғрисида яхши билимга эга бўлган беморлар, ўз аҳволини назорат қилиб сифатли даволаниш имкониятига эга бўлади.

■ **Саид ИСМОИЛОВ, ЎзРФА Эндокринология институти директори, тиббиёт фанлари доктори.**
Зоир АКБАРОВ, ЎзРССВнинг бош эндокринологи, тиббиёт фанлари доктори

ЎЗБЕК АДИБЛАРИ

БИР ДАСТА ГУЛ

Шундай кишилар борки, доимо эзгу ишлар, савоб юмушлар измида умр кечирадилар. Бошқалар, атрофидагилар ҳақида кўпроқ қайғурадилар. Уларнинг яхши сифатларидан мамнун бўладилар. Ҳаётни чиройли ва гўзал этган унсур, бу инсоннинг меҳнати, унинг жамиятдаги ўрни эканлигини бот-бот эътироф этадилар.

Дунёда бир ғалати қавм бор — шоир, ёзувчилар. Уларга озгина меҳр кўрсатилса, илиқ сўз айтилса, о, зўр, яхши ёзибсиз, дейилса бас. Тоғдай юксалади, бошлари осмонга тегади. Лекин, озроқ ғашига тегсангиз, яъникм, ғурурини қўзғасангиз, миллати ёки Ватанини менсимасангиз, улар бўронга айланадилар, тошқин дарёларни ортда қолдиришади. Яна бир қизиқ томони, уларни бир жойга жамлаб, ҳаммасининг бошини қовиштириб бир хил андозани ўргатиш ҳам мумкин эмас. Ҳар бошда ҳар фикр, ҳар бирининг ўз йўли, қараши, услуби, шакли, интилишлари мавжудки, шу туфайли улар шоир ва ёзувчилар дейилади.

Бугун ана шу ғаройиб тоифа, ўз кўнглининг қуллари, қалам соҳибларини жамлаган ажойиб янгилик ҳақида. Адабиётшунос, заҳматкаш олим Собир Мирвалиевнинг халқимизга қимматбаҳо туҳфаси ҳақида. У киши «Ўзбек адиблари» деган бир гулдаста яратиб ўзбек китобхонига эҳтиром билан тутибди. Бунда ўз бўйи, тароватi, ҳусни, ранги турфа хил, жамланганда ўзбек адабиёти деган чаманзорни барпо этадиган халқимизнинг адиб ўғлонлари, адиба қизлари жойланибди. Чаманзорга боқиб кўзингиз ранглардан, гулу-гўзалликдан қамашгандай бўлади. (Адабиётни кимки севса шундай бўлади).

Асарларини ўқиб юрагимиз тўлиб тошган, ҳаяжон уммонига ғарқ қилган, дунёнинг сирли ва жозибали эканлигига мушоҳада нигоҳимиз орқали қарашга ундаган адибларимиз билан танишамиз. Муаллиф ҳар бир адиб ҳақида аниқ ва лўнда, хулосали изоҳ беради. Ёзувчи ёки шоирнинг ўзига хос томонлаларини албатта бир-иккита жумлага боплаб жойлаштирадики, ҳа, Собир Мирвалиев бу адибнинг қиррасини топибди, демак билар экан-да, деган фикрга борасиз.

Бу китоб ҳар ўзбекнинг хонадонида азиз ва ардоқли бўлиб жой олади. Чунки ўзбек адабиётининг улуғлари, истеъдодлари, керак бўлса, бугунги адабиётни, миллатнинг қиёфасини яратган инсонлар ҳақида қимматли маълумот берадиган китоб доимо ўзбек хонадонининг тўрида туришига шубҳа қилмайман. Дунё тургунча, дунёда ўзбек деган ном тургунча, ҳаёт боқийлиги қадар бизнинг буюк ёзувчи-шоирларимиз номи жаранглайверади. Чўлпонми, Қодирийми, Саид Аҳмад, Абдулло Ориф, Ўткир Ҳошим, Шукур Холмирза ва бугунги кенжатой авлодгача — ўт-оловга айланганлар адабиёт саҳнасида абадият тимсолида гавдаланадилар...

Собир Мирвалиев ўзбекнинг улуғи — ёзувчи-шоирлари ҳақида бадиий-автобиографик қўлланма яратиб, анча савоб иш қилди. Бу ўртамиёна қисса ёки роман, қуруқ ва бўш достон, ҳиссиз шеърий тўплам чиқариб машҳурликка даъво қилишдан кўра, анчагина машаққатли йўлни танлаш, шу билан бирга юракни кенг қилиш дегани. «Ўзбек адиблари» китоби ўқувчининг энг қадрдон китоблари қаторидан жой олиши табиий.

■ **Қўчқор НОРҚОБИЛ**

ЎҚУВ ЙИЛИ ЯҚИН

Шавкат АКРАМОВ олган сурат

«ЎЗБЕКИСТОН ОВОЗИ» «РЕЖИССЁРИ»

Газета рассомларини саҳифа режиссёрлари деб аташади. Уларнинг иши кўринади, ўзлари кўринмай саҳна ортида қолаверадилар.

Бозорбой Жумабоевни режиссёр деб мақтаймиз. Тўғри-да, газетанинг бежирим қиёфасида Бозорбой аканинг улкан хизматлари бор. 1992 йилда Шароф Рашидовнинг «Кашмир қўшиғи»га ҳаттотлик қилищдан фаолиятини бошлаган Бозорбой ака бугун «Ўзбекистон овози»нинг фаол фидойиларидан.

Мана зални полвонкелбати билан тўлдириб юрадиган «режиссёр» ҳам 60 ёшни қоралабдилар. Биз Бозорбой акани қутлуғ ёши билан муборакбод этамиз. Соғлик-саломатлик ва узоқ умр тилаймиз.

ТАҲРИРИЯТ

ФУТБОЛ

ЗЎР САФАРДА БИЛИНАР

Бугун олий лига жамоалари мамлакат миллий чемпионатининг ҳал қилувчи даври ўйинларини бошлайдилар.

Мухлислар катта футболни соғиниб қолишди. Биринчи давра ўйинларидан кейин берилган танаффус анча чўзилиб кетди. Аслида эса иккинчи давранинг дастлабки тур ўйинлари маълум сабабларга кўра барвақт ўтказилган. Ўшанда 10 учрашувдан фақат 2 тасида меҳмонлар устунлик қилишганди. Хусусан, «Гулистон» футболчилари «Сўғдиёна» майдонида жавобсиз бир тўп ҳисобида ғалаба қилишган бўлса, тракторсозлар сафарда «Металлург»ни (3:1) доғда қолдиришган. Қолган ўйинларда мезбонлар устун келгандилар. Бугун эса «Трактор»— «Сурхон», «Металлург» — «Насаф», «Гулистон» — «Андижон», «Сўғдиёна» — «Нефтчи», «Семурғ» — «Қизилқум», «Пахтакор» — «Бухоро», «Турон» — «Темирйўлчи», «Хоразм» — «Навбаҳор» жамоалари майдонга тушадилар. Эртага «Кимёгар» — «Зарафшон», «Дўстлик» — «Самарқанд» футболчилари ўзаро куч синашадилар. Ўйинлар жадвалининг бугунги ҳолати эса қуйидагича:

	ю	д	м	т-н	о
«Дўстлик»	16	2	2	54-22	50
«Самарқанд»	15	1	4	51-21	46
«Насаф»	12	6	2	39-22	42
«Навбаҳор»	12	5	3	48-24	41
«Нефтчи»	11	6	3	35-20	39
«Бухоро»	10	3	7	25-23	33
«Сурхон»	9	5	6	34-29	32
«Семурғ»	9	4	7	35-26	31
«Андижон»	7	7	6	35-27	28
«Пахтакор»	7	4	9	29-32	25
«Трактор»	7	3	10	25-24	24
«Металлург»	6	5	9	20-29	23
«Сўғдиёна»	6	4	10	19-30	22
«Зарафшон»	6	4	10	16-37	22
«Қизилқум»	5	6	9	18-30	21
«Гулистон»	6	2	12	26-37	20
«Хоразм»	4	5	11	16-27	17
«Кимёгар»	3	7	10	16-32	16
«Темирйўлчи»	3	4	13	26-47	13
«Турон»	2	5	13	16-44	11

Кўриниб турибдики, чемпионатнинг ярми ўтиб бўлганига қарамай ҳали совриндор ва омадлари юришмаган жамоалар ҳақида аниқ бир фикр айтиш қийин. Шу туришда Ўзбекистон кубоги соҳиби «Дўстлик» жамоасини яна чемпион бўлади деб башорат қилиш қийин. Боиси, «Самарқанд», «Насаф», «Навбаҳор» қолаверса «Нефтчи» футболчилари ғолиблик учун астойдил ҳаракат қилишлари табиий. Жадвалнинг ўрта бўғинларини эгаллаб турган жамоалар ҳам мавқеларини мустаҳкамлашга, мухлислар ишончини оқлашга ҳаракат қиладилар. Айниқса, бу гал ҳам пахтакорчиларга осон бўлмайдиган кўринади. «Оқсоқол» жамоа ҳамон асл мавқеини мустаҳкамлаб олганича йўқ. Аммо севимли бу жамоа ҳақида гап-сўзлар кўпайгандан кўпаймоқда. «Пахтакор»нинг дастлабки даврада 7 та ғалабадан фақат биттасини сафарда эплагани ачинарли ҳолдир. Чунки барқарор жамоа ҳар қандай шароитда ҳам ўз майдони ёки сафар учрашуви деб ўтирмайди. Бу борада «Нефтчи»га ҳавас қилса арзийди. Фарғоналиклар 11 ғалабадан 5 тасини сафарда қўлга киритишгани уларнинг истиқболидан нишонадир. Шунингдек, Тошкент вилоятининг, тўғрироғи, Ангреннинг «Семурғ» футболчилари ҳам сафарда 4 марта ғалаба нашидасидан баҳраманд бўлиб, меҳмонда ўзларини «ноқулай» сезишмаётганини кўрсатишди. Пойтахт вилоятининг жамоалари ҳақида гап кетганда Чирчиқнинг «Кимёгар», Бекободнинг «Металлург» футболчилари ҳақида илиқ фикр юритиш қийин. Боиси, бу икки жамоанинг тутган ўринларидан кўнгил сув ичмайди. Устига-устак улар сафарда ҳанузгача ғалаба нималигини билишгани йўқ. Тошкентнинг «Трактор» жамоасига нима бўлди? Бугунги ҳолати «Пахтакор»дан ўтиб кетмай деб «юз-хотир» қилаётгандай. Тракторсозлар ўзларини кўрсатишлари учун ҳамма нарса етарли. Зеро, бу жамоанинг ҳам сафар ўйинларидан қуруқ қайтаётгани кишини таажжубга солади. Умуман «Турон», «Темирйўлчи», «Кимёгар», қолаверса, «Хоразм» жамоаларининг аҳволи мушкул. Бу жамоалар ҳал қилувчи даврада ўзларини кўрсатиб, астойдил ўйнамасалар, кеч кузда ер чизиб қолишлари ҳеч гап эмас.

■ **Ҳайдар НОСИРОВ**

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси
Тарих институти
қуйидаги ихтисосликлар бўйича 2000 йил учун аспирантура ва докторантураларга қабул эълон қилади.

АСПИРАНТУРАГА:
Ватан тарихи — 2 та;
Этнология (этнография) — 1 та;
Тарихий манбашунослик, тарихшунослик ва тарихий тадқиқотлар — 1 та;

ДОКТОРАНТУРАГА:
Ватан тарихи — 1 та
Этнология (этнография) — 1 та.

Манзил:
Академ шаҳарча, И. Мўминов кўчаси, 9-уй
Қабул комиссияси телефони:
162-38-73; 162-93-21; 162-93-26

ДОПОЛНЕНИЕ

к объявлению Ташкентского городского муниципального биржевого центра, опубликованному в газете «Узбекистон овози» N 86 от 29 июля 2000 года:

На аукционные торги 11, 25 августа 2000 г. выставляется:

Актовый зал ПСМО «Водстрой» Госконцерна «Узводстрой» расположенный в Чиланзарском районе г. Ташкента, ул. Лутфий, 14. Стартовая цена — 19871968 сумов.

Телефоны для справок: 144-43-77, 144-72-49

КЎЧМАС МУЛК — КЕТМАС ДАВЛАТ

Республика кўчмас мулк биржасининг Тошкент вилоят филиали 2000 йил 16 август куни соат 10.00 да ўтказиладиган навбатдаги

АУКЦИОН САВДОЛАРГА ТАКЛИФ ЭТАДИ.

Савдога Чирчиқ шаҳридаги «Бахт» ҳиссадорлик жамиятининг мол-мулки қўйилади.
Бошланғич нархи — 152 миллион 424 минг 487 сўм.
Шунингдек, аввалги савдоларда сотилмай қолган ер майдонлари, иншоотлар ва автотранспорт воситалари ҳам ушбу савдода сотилиши мумкин.

Манзилимиз: Тошкент шаҳар, Хоразм кўчаси, 51-уй, 3-қават, 9-хона.

Тел: 133-28-52.
Факс: 133-49-31.

Собир Раҳимов тумани ҳокимлигидан Қиличев Ботир номига савдо-сотиқ учун берилган N 50 9287 рақамли гувоҳнома йўқолганлиги сабабли
БЕКОР ҚИЛИНАДИ

«Джаврон» жамоа корхонаси жамоаси корхона директори **Миржаббор ОРИПОВнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

«Зумрад-М» хусусий ишлаб чиқариш тижорат фирмаси жамоаси ушбу фирма раҳбари Миркамол Ориповга укаси **Миржаббор ОРИПОВнинг** бевақт вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

БОШ МУҲАРРИР
Азим СУЮН

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ
Абдулла ОРИПОВ
Абдулҳафиз ЖАЛОЛОВ
Қозоқбой ЙЎЛДОШЕВ
Ислом ШОҒУЛОМОВ
Норбобо ШАКАРОВ *(бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари)*
Алимқул СУЛТОНОВ *(бош муҳаррир ўринбосари)*
Андрей ОРЛОВ *(бош муҳаррир ўринбосари «Голос Узбекистана»)*
Бахтиёр ҲАМИДОВ *(масъул котиб — «Ўзбекистон овози»)*
Валерий ЛАБАРЕШНИХ *(масъул котиб — «Голос Узбекистана»)*
МУАССИС:

O'ZBEKISTON XALQ DEMOKRATIK PARTIYASI
ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚ ДЕМОКРАТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КЕНГАШИ

БЎЛИМЛАР:
Сиёсат — 133-44-55
Иқтисодиёт — 133-76-04
Маънавият — 133-07-20
Хатлар ва оммавий ишлар — 133-12-56, 136-55-16
Ахборот — 133-12-56
Котибият — 133-21-43
Реклама ва эълонлар 133-47-80, 133-38-55,
Факс — 133-73-43, 133-06-83

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Андижонда — 25-16-16;
Бухорода — 23-51-40;
Гулистонда — 25-16-22;
Жиззахда — 3-29-44;
Навоийда — 3-39-20;
Наманганда — 6-43-43;
Нукусда — 222-70-12;
Самарқандда — 35-20-54;
Тошкентда — 136-53-16;
Урганчда — 226-51-35;
Фарғонада — 26-46-84;
Қаршида — 4-61-35;
Термизда — 3-79-98.

МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32-УЙ.

Навбатчи
Равшан Шодиев

Газета «Ўзбекистон овози»нинг компьютер марказида терилди ва саҳифаланди.

Саҳифаловчи-дастурчи
Бахтиёр Жуманов

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси.
Корхона манзили:
Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби
№ 00004
Газета офсет усулида, А—2 форматида босилди.
Ҳажми 2 босма табоқ.
«Ўзбекистон овози» материалларини кўчириб босиш фақат таҳририят рухсати билан амалга оширилади.
Г — 702

Топшириш вақти -- 21.00.
Топширилди -- 22.30
1 2 3 4 5 6

СОТУВДА ЭРКИН НАРХДА